

Comentari

En l'aniversari de la mort del bisbe Forras i Bages

Avui, aniversari del traspass del doctor Forras, vull escriure el que jo vaig presenciar de la mort del bisbe de Vic, perquè es vegi com moren els sants.

Abans de parlar de la seva mort vull fer constar, perquè n'hi ha molts testimonis, que vaig tenir-ne una clara premonició unig any abans. A mitjans d'estiu de l'any

1915 vaig veure en somni el solem-
ne enterrament del bisbe Forras.

Això no tindria res de particular,
però hi havia un detall colpidor
en aquesta visió de l'enterrament:
feia una tramentana violenta i fe-
da. Cal tenir en compte que la tra-
mentana no visita amb gaire fe-
quència la Plana de Vic. Un quant
temps després, cap a la tardor, un
dia el doctor Forras es va empio-
car. Parlant, a "Catalunya Vella",
de la salut del bisbe, el senyor
Ramon Bach, va dir somrient:
— No li passarà res ara al bisbe.
En Brunet va somiar que el dia

que enterrin el doctor Forras farà ²
molt fred i tramentana.

El doctor Forras va morir el dia
7 de febrer. L'endemà va ploure.
El dia 9 el temps es va estargar.
En la nit del 9 al 10 va caure una
nevada als voltants de Vic. El dia
10, a l'hora de l'enterrament, feia
una tramentana glacial molt forta
i el cel era sereníssim. L'enterra-
ment i el temps eren tal com els
havia vist en somni. Com que, grà-
cies a Déu, no tinc manies, no pre-
tere breus conseqüències trans-
cendentals d'aquest fenomen, però
sí que vull fer constar que un somni

semblant va anunciar-me, anys des-
prés, la mort del meu pare. Tuit
dies abans que el meu pare morís
quasi sobtadament vaig somiar
que l'anàvem a enterrar i que plo-
via molt al passeig del cementiri
de Vic durant l'enterrament. La re-
alitat es va ajustar completament
al somni. En els dos casos, sembla
que el detall meteorològic vulgui
servir de testimoniatge a la vera-
ciat de somni premonitiu.

* * *

Cap al migdia del dia 7 vaig
entrar a la secretaria del Museu
episcopal a veure mossèn Gudiol

per a saber notícies de l'estat del ³
doctor Forras. A l'hora d'anar a
dinar, mossèn Guardiol no va creure
prudent passar per l'interior del
Palau, com acostumàvem en sortir
del Museu. La sortida del Museu
per la seva escala pròpia tenia l'in-
convenient que no permetia tancar
el que en deïem "la reixa dels
lleons", una reixa de ferro que es
barra per l'interior del Palau, si-
tuada sota un quadre de Lleó X III
voltat de lleons. Aquesta reixa fou
col·locada després del robatori del
Museu. Em va dir que si a la tarda
volia saber notícies, ell seria a la
Biblioteca, o que passaria per la

porta del Museu i la deixaria ajustada. A les tres de la tarda ja vaig trobar-lo a la Biblioteca, a la seva taula, treballant sol en aquelles grans naus on sovint se'ns glaçava l'aigua del càntir. Les notícies del bisbe eren dolentes. Em va explicar que, a les vuit del matí, el doctor Ferras havia dictat un "post scriptum" a la seva famosa pastoral "La Ciència del patir", i que en ell s'acomiadava de la divinen recordant que el sepulcre és el veritable símbol de la Ciència del patir, que el que cal és salvar l'ànima i que Jesucrist "no ha vingut al món a fer intellectuals, sinó a

fer homes pràcticament virtuoses".⁴
En va dir que el moribund havia
signat el document amb un gargot,
i que el doctor Dachs havia promès
que aquest original passaria a les
col·leccions del Museu. En va dir
també mossèn Gudiol que el bisbe
s'estava "morint de pontifical", i
que en veure'l finir tan solenne-
ment havia pensat en un retaule
del Museu on hi hia un sant bisbe
malalt dintre el llit, amb la capa
pluvial i la mitra posada. Després
de dir-me que l'agonia del doctor
Ferras encara duraria algunes ho-
res i que en sortir de la Biblioteca
visitaria altra vegada el malalt, va
demandar-me que l'ajudés a corre-

gir mes proves d'impremta cote-
jant un manuscrit. És l'últim ser-
vei que vaig prestar-li. Acabada la
feina de correcció, com veies que
jo tenia fred, tot tractant-me de
fredolic, em va dir que podia anar
a la secretaria del Museu a encen-
dre l'estufa. En aquella casa ja se
sabia que els únics que no tenien
mai fred i que podien treballar
sense foc eren el bisbe i mossèn
Judiol. Quan m'estava al Museu
havia encès centenars de vegades
aquella estufa. Aquell dia fou la
darrera. Vaig constatar que pas-
sava una altra tongada de cremar
desferres de les golfes del Museu.

Com que l'estufa feia molt fum, ⁽⁵⁾
vaig obrir les finestres. Llavors vaig
adonar-me que hi havia un cert
dràfec a l'escala del Palau i que
en pujar algú, el porter ja obria
per evitar que toquessin la cam-
pana. Vaig veure pujar a quatre
gambades un patge del bisbe amb
una ampolla a la mà, que segura-
ment era una medicina. No m'ha-
via fixat mai com aquell dia en
aquell "Pax vobis" que hi ha gra-
vat sobre el cancell en lletres roma-
nes correctíssimes. Em semblava
sentir el bisbe Forras dient, des
del peu de l'altar, amb el seu ac-
cent lleugerament papissot: "Pax

absurd que al primer pis d'aquella casa passés un fet tan important i que jo no el pogués veure. Instintivament vaig agafar la clau del pis del Palau episcopal, i sense dir res a mossèn Gudiol vaig baixar cap al primer pis i vaig obrir la porta. En aquells corredors, on el bisbe Morgades havia fet posar la col·lecció de fotografies del monestir de Ripoll abans d'ésser restaurat, ja sabia que no podia trobar-hi ningú. Vaig arribar fins a l'antesala del menjador. Des d'allí podia veure els qui anaven o venien de

la cambra del bisbe. Veient que
ningú no em deia res, vaig entrar
al saló del Via Crucis, un saló molt
segle XIX, amb cortinatges molt
"tupids" als balcons i una mitja
llum d'oratori. Des d'una porta
del saló es veia, al fons, un extrem
de la cambra del bisbe i els seus
familiars agenollats. Se sentia el
ritme d'un prec com de lletanies.
Em vaig quedar allà com un esta-
quirat sense gosar tirar avant ni
enrera. En aquell moment va pas-
sar el canonge doctor Dachs, se-
cretari del bisbe, i constatant que
em tolerava en aquell lloc, valent-

me de la seva autoritat i aprovació tàcita, vaig seguir-lo. Al cap d'un moment em trobava agenollat a la cambra del malalt sobre el tapis de sol que entrava pel balcó del jardí. Els familiars i el personal de secretaria deien les lletanies. El bisbe havia entrat a l'agonia. Agenollat com m'estava, només li veia les fosses del nas, aquelles celles d'espessor de bardissa i la mà dreta que de tant en tant feia senyal al que dirigia les oracions d'anar més a poc a poc. El bisbe anava contestant clarament. La conquera no ofegava la veu del

malalt. Vaig sentir recitar el salm⁷
"Miserere", que feia un efecte ter-
rible.

Quan ens vàrem alçar vaig veure
li la cara. No estava gens desfigu-
rat. A la capçalera del llit, l'assis-
tien els seus familiars i un Pare
de Sant Camil. El malalt tenia
damunt del pit una estola morada.
A l'espona dreta del llit, sobre una
tauleta, hi havia una imatge, pot-
ser d'un metre d'alçada i, pel que
em recordo, semblava una obra
sense estil de començaments del
segle XIX. L'estàtua representava
un frare dominic. Em vaig pensar

que era Sant Tomàs d'Aquino. Des-
prés algú em va dir que represen-
tava Sant Vicenç Ferrer, però no
ho he comprovat. El que sé és que
el bisbe Forras, cada dia, abans de
ficar-se al llit, penjava els rosaris
a la mà d'aquest sant, però jo no
els hi vaig veure, perquè segura-
ment els tenia el malalt. Al peu
de l'estàtua hi havia un cap de
mort de debò. Cada dia el bisbe
posava el solideu sobre aquest cra-
ni, i jo encara li vaig veure. La
cambra tenia un aire molt familiar.
A les parets hi havia alguns qua-
dros amb títols acadèmics i retrats
de família, matrimonis, criatures i
vells i alguns nens i nenes vestits

de primera Comunió.

El sol se n'havia anat, però jo m'havia quedat palplantat al peu del balcó. Al cap d'una estona em vaig anar acostant fins als peus del llit. Semblava que el bisbe patia molt. De tant en tant, feia una extremitud i obria i tancaava les cames ràpidament en un moviment de tisora. No sé com m'ho vaig fer, però em vaig trobar a l'espona dreta del malalt, on en aquell moment no hi havia ningú més. Veient que se li acostava algú, va treure la mà. Tent la genuflexió amb un genoll vaig besar-li l'anell, i aterint-me al costurn que ell havia introduït a Vic, en trobar algú

pel carrer, vaig dir: "Ave Maria
Purissima". En sentir que deia:
"Sense pecat fou concebuda", vaig
rebreve l'escena d'una vegada que
en trobar-lo amb un meu company
al carrer del bloque, el meu amic
va respondre: "Sense pecat fou con-
cebuda", i el bisbe va rectificar
dient: "concebuda". Devia veure-
s'hi molt poc sense ulleres, però
encara em va conèixer, i amb
aquell accent seu, una mica pa-
pissot, va dir-me:

— "Étz En Manuel?"

Vaig fer, o vaig dir, que sí.

9

Llavors va dir-me:

— "Siques bon mingó, i enco-
mana'm a Déu".

I aquella mà mig morta, després
de dibuixar una benedició, va cau-
re sobre el llit.

Aterent a una indicació del
Pare Camil que hi havia a l'altra
espona vaig ajudar el malalt a
amagar el braç dintre el llit. Des-
prés vaig arranjar la gira del llen-
çol. En aquest moment, el doctor
Torras va fer una altra extreni-
tud, i jo vaig desaparèixer de pun-
tes, tornant-me'n al pen del
balcó.

Al cap d'una estona, veient que eren molts els qui entraven a la cambra, jo vaig sortir-ne. Al saló del Via Crucis hi havia un grup de canonges. Al passadís de les vidrieres de color vaig trobar tres ciutadans desconeguts que anaven avançant cautelosament. Em van demanar si el bisbe era viu i "si deixaven entrar". Els vaig indicar el camí i, reculant després una mica, vaig veure que havien travessat l'antecambra del menjador i que entraven al saló del Via Crucis. Al saló d'espera en trobava dos més que anaven entrant furtiva-

ment, i també vaig guiar-los. El 10
cancell era obert i el porter no hi
era. Al llindar de la porta hi havia
dos compatrius aturats. Entenent
el que volien dir-me amb aquella
mirada, vaig fer un gest irritant
a entrar, com si jo fos l'amo. En
feia gràcia que la porta fos oberta
i el porter no hi fos, però oberta
vaig deixar-la, pensant que si el
bisbe es moria de pontifical era
naturalíssim que celebrés el seu
traspàs en públic. Si el doctor For-
ras havia volgut que tots els seus
familiars i el personal de la secre-
taria assistissin a les cerimònies
del Viàtic i l'Extremaunció, nosal-

tres, aquells ciutadans que anaven
entrant i jo que en sortia, repre-
sentàvem el poble.

Al capdavant del primer tram de
l'escala del palau episcopal hi ha-
via un grup que en arribar jo es va
obrir envoltant-me. Vaig explicar el
que havia vist. Mentre jo parlava,
dos compatricis es desprendreren
del grup escala amunt.

— Mira aquells — va dir un.

Però aquest fou retingut per un
albe ciutadà, dient:

— És impossible que hi pugem
sota plegats. Esperem i ja veurem
què diuen.

al pati del palau hi havia 11
més grups, i encara més a la plaça
de la Seu. Vaig circular molta estona
entre els grups escoltant comenta-
ris. Tothom s'adonava que l'home
que s'estava morint era més que
un bisbe: era un patriarca, un
sant, un pare de la pàtria. Els
grups anaven augmentant. Tota la
ciutat sabia que el bisbe agonit-
zava. Tot voltant per aquella plaça
magníficament empedrada a des-
peses del bisbe Ferras, em varen
aturar dos homes per donar-me
les gràcies per haver pogut entrar
a la cambra del malalt. Encara no
els conec.

Per a defensar-me del fred vaig anar-me'n a donar un volt passant per la Rambla de Montcada, des d'on es veuen els finestrals del claustre de la Seu i el jardí del bisbe. Hi havia llum a la cambra del doctor Forras. En entrar al carrer de Santa Maria vaig sentir la batallada d'una campana de la Seu i immediatament les campanes es van posar a tocar a mort. No hi havia dubte, era el toc solemne: el bisbe era mort. En vaig posar a córrer. En arribar a la porta del Palau episcopal vaig veure tot de gent, els homes amb el cap descobert. El bisbe havia mort cinc minuts abans de les vuit. Al

cap d'una estona per tots els car-¹²
rers que donen a la plaça de la
Catedral anava arribant gent. Les
campanes anaven tocant. I com
toquen aquelles campanes!

A la plaça de la Seu vaig trobar
mossèn Gudiol i vaig suggerir-li la
idea de fer treure la mascarilla
del bisbe Dorras, i així es va fer
l'endemà.

Entre els records que no oblida-
ré mai hi ha el de l'absolta del
dia següent, a la tarda, al Saló de
Linodes. Al mig d'aquell saló, de-
corat amb els retrats de dotzenes
de bisbes, davant d'aquell altar
neoclàssic tan correcte, hi havia el
tímul. El bisbe anava vestit de

pontifical, amb casulla morada i mitra blanca. El capítol catedral va arribar amb la creu alçada, una creu gòtica que és una de les millors de Catalunya, obra del mestre Carbonell que només surt per les grans solennitats. Darrera la creu hi anava tota la "Schola Cantorum" de mossèn Romeu. En aquell escenari admirable, la "Schola Cantorum" va cantar admirablement, com sempre, l'absolta de Victòria. I el bisbe mort presidia, oficiava.

L'enterrament, per la seva grandesa, la lluminositat del cel i la tramuntana gelada, es va assemblejar prodigiosament amb el que havia

vist en somni. Hi havia tot Ca-13
talunya, tota la Catalunya religiosa
i intel·lectual i tot el catalanisme.
En el meu somni hi havia vist Prat
de la Riba, Ramon d'Abadal, tam-
bé, Puig i Cadafalch i Verdaguers
i Callís. Però a l'enterrament, en
Prat de la Riba no hi era. Jo l'hi
trobava a faltar. Era just que
aquest detall discordant amb el
meu somni em preocupés, sobretot
tenint en compte que el somni i
la realitat concordaven tan bé i
que àdhuc la Transmontana havia
traïrat a l'enterrament.

Quan el sírtil mortuari entrava
a la plaça de la Sen em trobava
jo prop de la porta del Palau epis-

copal. En aquell moment vaig veure
un home molt ben plantat que deia
en veu alta: "Pas al senyor Presi-
dent de la Mancomunitat". L'home
que així parlava era el senyor Ubre-
llo, mestre de cerimònies de la
Mancomunitat. L'acompanyaven
alguns funcionaris que l'ajudaven
a obrir camí cap a l'enterrament.
Darrera d'ell seguia, molt abrigat
i pàl·lid, En Prat de la Riba. El
President es va afegir al seguici
al peu de les escales de la catedral.
La gent deia que estava malalt i
que li havien aconsellat que aquella
tramuntana tan freda podia fer-li

mal. A la tarda es deia sense ironia i amb un aire de llegenda que en Prat de la Riba havia assistit a l'ofici funeral, des del presbiteri de la seu, darrera un biombo de cristall. Certament les autoritats que hi havia al presbiteri tenien un biombo de cristall al peu de la reina, però ignoro si va estrenar-se en aquesta ocasió.

En entrar la gentada a la catedral vaig sentir, al mig d'un remoli de dones, una que, parlant del bisbe Torras, deia: "Pobre senyor! Diuen que pagava tants didatges".

Per anys que visqui no oblidaré
mai la cerimònia de la inhumació
del cadàver, celebrada a la tarda.
Encara em sembla que veig, en a-
quell altar de Montserrat de la
catedral, la fossa oberta sota l'es-
tàtua de Santa Escolàstica, patro-
na del Bisbat de Vic. Al peu del
fossar, i al costat d'un pilot de
terra negra, hi havia l'arquitecte
de Tarragona, doctor López Pelàez,
vestit de pontifical, amb un sal-
passer a la mà i plorant a llàgrima
viva; mentre els paletes baixaven
el fàrit a la fossa.

5